

Per un sistema universitari públic de qualitat

-

Document aprovat en la sessió
1/2016 del Claustre universitari
18 de febrer de 2016

**Universitat
de Girona**

Per un sistema universitari públic de qualitat

-

Document aprovat en la sessió
1/2016 del Claustre universitari
18 de febrer de 2016

El Claustre de la Universitat de Girona, davant l'inici d'una nova legislatura del Parlament de Catalunya, vol fer arribar al Govern de la Generalitat i al Parlament de Catalunya la seva posició respecte de les principals actuacions polítiques que han de contribuir a millorar la qualitat del sistema universitari públic del nostre país.

Aquest document no pretén ser ni fer una anàlisi exhaustiva del sistema universitari català dels últims deu anys. Hi ha múltiples estudis publicats aquests darrers anys on es poden consultar dades, opinions, etc.

Aquest document pretén descriure i justificar no totes, sinó les principals necessitats que, segons l'opinió del Claustre de la Universitat de Girona, tenen les universitats públiques catalanes per convergir adequadament a l'espai europeu d'educació superior.

Si el model de governança de les universitats depèn de la seva funció social, sembla lògic que, abans de modificar el sistema actual de governança, debatem i definim quina ha de ser aquesta funció social.

1. Autonomia universitària i governança de les universitats

L'autonomia universitària és un principi d'organització de les universitats que neix a Bolonya al segle XII s'estén a les universitats de París, Oxford (segle XII) i Cambridge (segle XIII).

A l'Estat espanyol l'autonomia universitària està recollida a l'article 27 de la Constitució espanyola del 1978: «Es reconeix l'autonomia de les universitats, en la forma que la llei estableixi». La Llei/2003, de 19 de febrer, d'universitats de Catalunya (LUC), estableix en l'article 4: «El principi d'autonomia universitària reconegut constitucionalment [...] significa que cada universitat és dipositària de l'interès general de l'educació superior, que assumeix la plena llibertat d'organització i funcionament, amb capacitat d'autogovern, i compleix el deure de retre comptes davant la societat en els termes establerts per la llei».

Així doncs, el principi d'autonomia universitària defensa que les universitats públiques han de ser autònomes i autogovernades i que, en conseqüència, han d'elegir les seves pròpies autoritats de govern (òrgans unipersonals: rector, degans o directors de centres

docents, directors de departaments, etc.; òrgans col·legiats: consell de govern, claustre, juntes de centre docent, consells de departament, etc.), sense cap mena d'ingerència del poder polític. De fet, l'autonomia universitària es fonamenta en la necessitat de preservar la independència política de les universitats i de preservar-les de les ingerències polítiques en el govern de les universitats.

L'Observatori del Sistema Universitari va publicar el juny del 2014 el document titulat *Com s'ha de governar la universitat? Un estudi de propostes sobre el govern de les universitats públiques a Catalunya i a Espanya (1983-2014)*. D'aquest estudi es desprèn que, després d'un període de 18 anys d'estabilitat (1983-2001), recentment hi ha hagut dos canvis legislatius, el 2001 i el 2007, que han modificat el sistema de govern de les universitats en diversos aspectes: competències del Claustre Universitari, forma d'elecció del rector o rectora, competències i composició del Consell de Govern i del Consell Social i participació en el Consell de Govern de membres externs a la universitat. Pel que fa als nombrosos documents existents en relació amb l'anàlisi i proposició de la governança, es desprèn que, si bé existeix un nombrós corpus de documents que, d'una manera o una altra, tracten la qüestió del govern del sistema universitari i del govern intern de les universitats, no existeix un diagnòstic comú sobre quins aspectes del funcionament actual del sistema universitari convé millorar a través d'un canvi en el sistema de govern. En conseqüència, tampoc existeixen unes propostes de canvi de governança que hagin generat un mínim nivell de consens. Al contrari, les diverses propostes analitzades apunten en molts casos en direccions ben oposades. Una bona part de les discrepàncies són condicionades per visions diferents sobre el paper de la universitat a la nostra societat. El model de governança del sistema universitari i el govern intern de les universitats estan en relació amb els objectius i el paper social de la universitat.

Si el model de governança de les universitats depèn de la seva funció social, sembla lògic que, abans de modificar el sistema actual de governança, debatem i definim quina ha de ser aquesta funció social.

Mentrestant, el model actual de governança de les universitats públiques ha garantit i segueix garantint el principi d'autonomia universitària i, en conseqüència, el Claustre de la Universitat de Girona es defineix en el sentit de mantenir-lo i que cada universitat pugui introduir en els seus estatuts aquelles modificacions encaminades a millorar-ne la direcció política i autònoma.

2. Finançament de les universitats: transferències de la Generalitat i preus públics de la matrícula

Un estudi de l'Observatori del Sistema Universitari publicat el gener del 2015 titulat *El finançament de les universitats públiques a Catalunya, 1996-2014* descriu amb detall les principals variacions que han tingut lloc en els darrers anys en el model de finançament de les universitats públiques i com aquests canvis han determinat una disminució molt significativa de les transferències de la Generalitat i un increment, també molt significatiu, dels preus públics i de la participació de les matrícules en el finançament de les universitats. Per contribuir a l'estabilitat pressupostària en temps de crisi, el Reial decret llei 14/2012 estableix que els estudiants han de pagar entre el 15% i 25% del cost del seu ensenyament universitari.

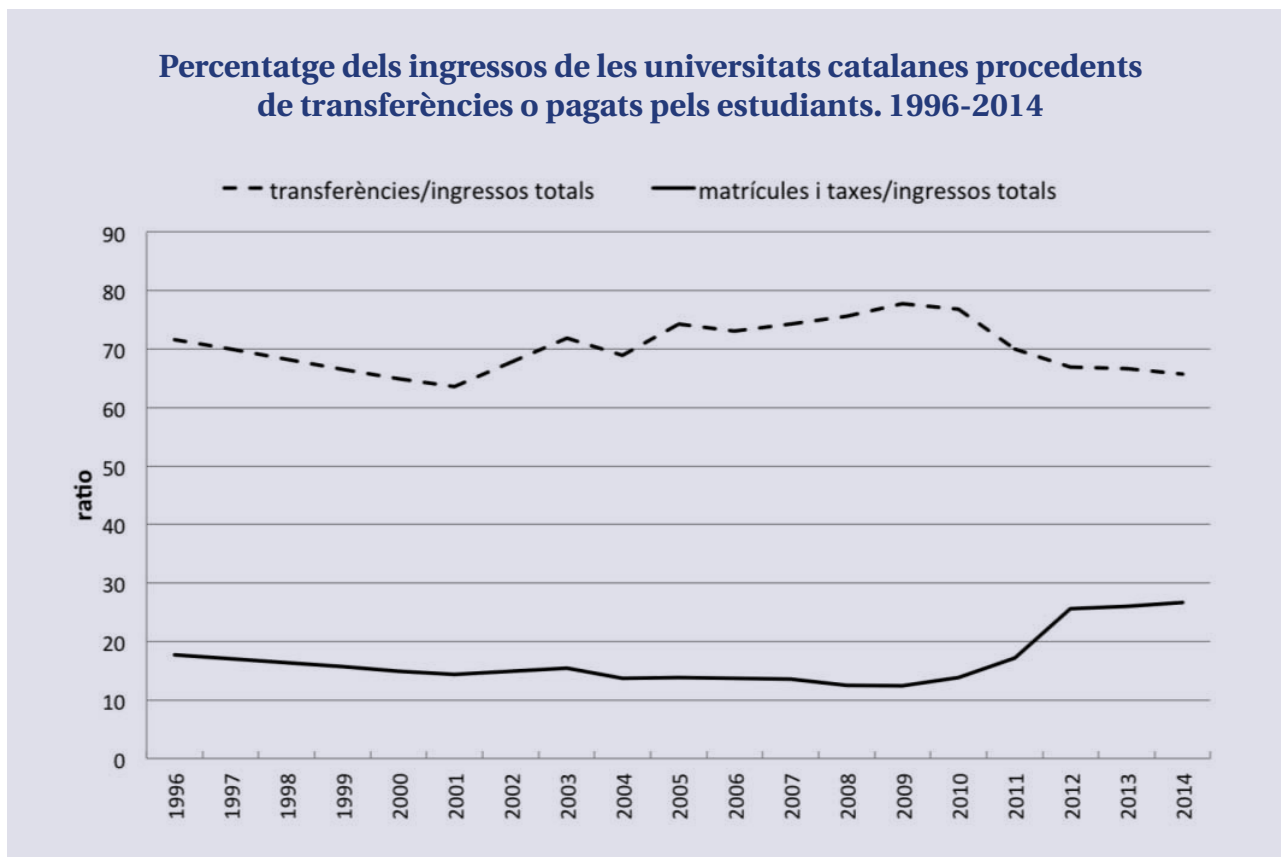
Respecte del canvi de model de finançament del sistema universitari a Catalunya, els resultats d'aquell estudi mostren que les transferències públiques s'han reduït un 45% entre els anys 2009 i 2012 (incloent-hi les transferències corrents i el pla pluriennal d'inversions): un retrocés equivalent a nou anys en termes reals. Els ingressos totals de les universitats públiques s'han reduït, però, un 21%, gràcies a l'elevat increment de les matrícules i taxes que paguen els estudiants. Les aportacions dels estudiants a Catalunya han passat de representar un 16% de les despeses totals de les universitats (incloent-hi docència i recerca) el 2011 a un 26% l'any 2013, un percentatge que s'ha mantingut els anys 2014 i 2015 i que es conserva l'any 2016.

Els ingressos per transferències han passat de cobrir un màxim del 77,8% dels ingressos del sistema universitari català el 2009 al 66,9% el 2012. Pel que fa a la participació dels estudiants en el finançament de les universitats públiques catalanes, el canvi de model de finançament ha situat Catalunya molt a prop dels països anglosaxons i ens ha allunyat de l'Estat espanyol i de la majoria de països d'Europa i d'altres del món, on paguen menys del 15%.

El finançament de les universitats públiques catalanes, en proporció del PIB (0,8%), està significativament per sota del que hi destinen la mitjana dels països de l'OCDE (1,22%). En aquest sentit, apropar-se a la mitjana d'aquests països suposaria finançar més i millor les universitats públiques del nostre país.

El finançament de les universitats públiques catalanes, en proporció del PIB (0,8%), està significativament per sota del que hi destinen la mitjana dels països de l'OCDE (1,22%). En aquest sentit, apropar-se a la mitjana d'aquests països suposaria finançar més i millor les universitats públiques del nostre país.

Si analitzem en l'àmbit internacional l'aportació que fan els estudiants al finançament total de les universitats l'any 2011, veurem que Catalunya ha anat incrementat progressivament aquesta aportació, situant-se sempre per damunt de la mitjana de l'OCDE:

Aportació dels estudiants al finançament de les universitats (2011)

PAÍS	PERCENTATGE
Xile	46%
Austràlia	42%
EUA	35%
<i>Catalunya 2013</i>	25%
<i>Catalunya 2012</i>	24%
Itàlia	22%
<i>Catalunya 2011</i>	17%
Japó	16%
Canadà	14%
Mitjana OCDE	14%
Espanya	13%
Dinamarca	5%
Bèlgica	4%
Alemanya	3%
Àustria	2%
Suècia	0%
Finlàndia	0%
Noruega	0%

L'informe *National Student Fee and Support Systems 2013/14*, elaborat per la Comissió Europea, fa una anàlisi dels valors màxim, mínim i més freqüent de preus públics que han pagat els estudiants universitaris de grau i de màster en 38 països o regions de 33 estats d'Europa el curs 2013-2014.

Respecte dels graus, l'estudi esmentat assenyala: «En 11 dels països, els estudis de grau són totalment gratuïts. Segueix un grup de 12 països o regions més on el preu màxim d'un curs oscil·la entre els 7 € de la República Txeca, els 41 € de Polònia o els 183 € de França fins als 1.066 € de Portugal. Aquest grup es caracteritza, a més, pel fet de tenir uns preus mínims força baixos (només Portugal supera els 500 € i la majoria no supera els 80 €). Aquest conjunt de 23 països o regions —de 20 estats diferents— inclou els països nòrdics (Dinamarca, Finlàndia, Noruega i Suècia) i Islàndia, un bon nucli de països de l'Europa central (Alemanya, Àustria, Bèlgica, França), de l'Europa de l'Est (Bulgària, Eslovàquia, Estònia, Montenegro, Polònia, República Txeca), del Mediterrani (Grècia, Malta, França, Turquia, Xipre) i Portugal. A continuació es produeix un salt en l'ordre de magnitud dels preus màxims i, en bona part, també dels mínims. A Liechtenstein i Itàlia el preu mínim i màxim coincideixen al voltant dels 1.500 €. A partir d'aquí el creixement es fa cada cop més gran. A Espanya el preu mínim està un pèl per sobre dels 700 € i el màxim supera els 2.600 €. De fet, això succeeix a Catalunya, on el preu mínim és de 1.750 €. Només 10 països o regions, dels 38 que comprèn l'estudi, tenen preus màxims superiors als nostres. Però encara més destacable és el fet que els preus mínims de Catalunya només són superats per 1 estat (Irlanda) i 2 de les 4 regions d'un altre (Irlanda del Nord i Gal·les)».

Respecte dels màsters, l'informe conclou: «En comparar els preus d'un curs de màster, salta a la vista de forma immediata l'existència de dos grans grups. En el majoritari, format per 22 països i regions de 21 estats, el preu màxim d'un curs de màster no supera els 1.300 €. En el minoritari, el preu màxim per curs està al voltant dels 3.000 € (Romania, Suïssa), dels 4.000 € (Catalunya, Espanya), dels 6.500 € (Hongria, Letònia, Lituània), dels 10.000-12.000 € (Eslovènia, Grècia, Xipre), dels 30.000 € (Irlanda) o, simplement, no està regulat (Regne Unit). En aquest darrer cas, l'import habitual és de 4.800 €. Així, doncs, els preus de màster de Catalunya i Espanya es troben en el grup clarament més car. Els nostres preus màxims només són superats per 8 del total de 32 estats: Eslovènia, Grècia, Hongria, Irlanda, Letònia, Lituània, Regne Unit i Xipre. El grup minoritari de països i regions amb preus alts no només es diferencia pel gran salt dels preus màxims dels màsters, sinó també per l'import dels preus mínims. En la majoria dels casos, aquests països presenten

preus mínims molt superiors als preus màxims dels països del grup majoritari. És el cas de Catalunya, sens dubte: mentre que el preu màxim d'un curs de màster no supera els 1.300 € en el grup majoritari, a Catalunya el preu mínim és de 2.500€, només superat per Grècia, Irlanda i Xipre. No gaire diferent és la situació del conjunt d'Espanya. El preu mínim en aquest cas és de poc menys de 1.500 €, sols superat pels mateixos països abans esmentats, més Hongria i Lituània. En conclusió, doncs, Espanya i, particularment, Catalunya es troben en les posicions 7 i 4 entre els països on el preu mínim requerit per estudiar un màster és més car.»

El sistema actual de beques no garanteix, tot i que aquest és el seu objectiu, una veritable igualtat d'oportunitats per a tots els estudiants preuniversitaris. El sistema actual preveu que, per poder obtenir una beca, a un estudiant amb recursos econòmics insuficients li cal una qualificació superior a aquell estudiant que pot abonar el preu públic. A més, per mantenir la beca al llarg dels estudis, a l'estudiant becat se li exigeix un rendiment acadèmic que no s'exigeix a un estudiant que pot abonar el preu públic. Si els estudis universitaris són veritablement un ascensor social/personal, el sistema universitari públic hauria de garantir la igualtat d'accés i de rendiment acadèmic a tots els estudiants. Si l'educació ha de ser un dels eixos fonamentals de construcció del nostre país, juntament amb la sanitat, l'educació superior hauria de tenir el mateix tractament de gratuïtat que els estudis preuniversitaris.

Com bé assenyala Xavier Martínez-Celorrío en el llibre titulat *Les beques a examen: repensar el sistema d'ajudes a l'estudi* (Ed. Fundació Jaume Bofill, 2015), «l'equitat de l'educació pública consisteix a oferir a tots per igual un servei educatiu que no estigui limitat per les capacitats econòmiques individuals. Les beques se centren a neutralitzar les barreres econòmiques de partida que són excloents, i no s'han de confondre amb un mecanisme selectiu condicionat a un alt rendiment i capacitació».

Conscients de les dificultats econòmiques que passa la Generalitat de Catalunya i de la crisi econòmica que ens afecta, però també conscients que el finançament de les universitats públiques catalanes, en proporció al PIB (0,8%), està significativament per sota del que hi destina la mitjana dels països de l'OCDE (1,22%), a continuació el Claustre de la Universitat de Girona fa dues propostes que permetrien apropar-se a la mitjana d'aquests països i que suposarien finançar més i millor les universitats públiques del nostre país.

Pel que fa a les transferències corrents de la Generalitat de Catalunya i al Pla pluriennal d'inversions destinats al sistema d'universitats públiques, **el Claustre de la Universitat de Girona insta el Govern de la Generalitat i al Parlament de Catalunya a recuperar la pèrdua acumulada d'un 45% en un pla pluriennal de 5 anys, a raó d'un 9% anual.**

Pel que fa als preus públics, **el Claustre de la Universitat de Girona insta el Govern de la Generalitat i al Parlament de Catalunya a situar les universitats públiques catalanes dins del grup d'universitats europees on els estudis universitaris són gratuïts. Per això, proposa que els actuals preus públics es redueixin anualment, cada any, en un 10%, fent possible que en deu anys els estudis universitaris siguin gratuïts, tal com passa en països d'economies tan diferents com la República Txeca, Dinamarca, Alemanya, Grècia, Xipre, Malta, Àustria, Finlàndia, Suècia, Escòcia, Noruega i Turquia.**

3. Docència i política acadèmica

L'espai europeu d'educació superior va ser una iniciativa aprovada per 27 països de la Unió Europea en la Declaració de Bolonya (1999). Entre altres finalitats, l'EEES cercava l'harmonització dels sistemes educatius universitaris de la UE, una nova metodologia docent basada en el seguiment de l'aprenentatge de l'estudiant, i una estructura de graus i màsters de durada equivalent i amb reconeixement de crèdits que facilités la mobilitat d'estudiants i professorat entre universitats europees. La major part de països europeus inicien el camí cap a la Declaració de Bolonya l'any 2001. L'Estat espanyol respon tard i dèbilment a aquesta crida europea. La Llei orgànica 4/2007, de 12 d'abril, va modificar la Llei orgànica 6/2001, de 21 de desembre, i va determinar les bases per al canvi del sistema educatiu de l'Estat espanyol. No va ser fins al 26 d'octubre del 2007 que el Consell de Ministres va aprovar un reial decret d'ordenació dels ensenyaments universitaris en el qual es fixa una nova estructura de títols universitaris en tres nivells: graus, màsters i doctorat. No és fins a l'any 2010 que les universitats de l'Estat espanyol despleguen de forma general aquest decret, just l'any que la Declaració de Bolonya donava com a límit per a la seva culminació.

Els dos primers cicles universitaris, llevat d'algunes titulacions professionalitzadores, com per exemple Medicina, s'estructuren en bona part dels països europeus en graus de 3 anys (180 crèdits) i màsters d'1 any (60 crèdits), 1,5 anys (90 crèdits) o 2 anys (120

crèdits). A l'Estat espanyol, però, l'estructura general escollida per als dos primers cicles universitaris és de graus de 4 anys (240 crèdits) i de màsters d'1 any (60 crèdits). Aquesta estructura acadèmica, a més de dificultar la convergència de competències entre graus europeus i graus de l'Estat espanyol, dificulta la volguda mobilitat dels estudiants en la Declaració de Bolonya.

Abans de l'entrada en vigor de l'espai europeu d'educació superior, la tasca docent del professorat universitari es basava principalment en la preparació de les deu hores de docència per crèdit, la impartició d'aquestes classes, fossin teòriques o pràctiques, les tutories i la correcció de treballs, exàmens i recuperacions.

Davant la proximitat de l'aplicació del pla de Bolonya, la Universitat de Girona va oferir una àmplia quantitat de cursos de formació adreçats al professorat per tal que pogués assumir un nou rol, el d'acompanyant en un procés d'aprenentatge del qual l'estudiant esdevenia l'eix.

Així, la implantació de l'EEES va suposar per al professorat familiaritzar-se, per exemple, amb els plans d'acció tutorial, fer un ús superior de l'avaluació continuada, incrementar la retroalimentació als alumnes en relació amb els seus progressos en l'aprenentatge, dirigir treballs finals de grau i de màster i formar part dels seus tribunals.

Amb aquest canvi, ara, quan el professorat programa una assignatura, ja no és suficient indicar el temari que tractarà, la forma d'avaluació i la bibliografia. En el nou espai EEES, cada estudiant dedica 25 hores aproximadament a cadascun dels crèdits de què es matricula i és funció del docent planificar, gestionar i avaluar les activitats que cadascun dels seus estudiants durà a terme dins de cada crèdit, més enllà de les hores corresponents a la docència.

En conseqüència, l'adaptació a l'EEES ha comportat intensificar la dedicació del professorat a la docència per preparar les classes de manera que l'estudiant hi pugui tenir un paper més actiu, haver de crear activitats d'aprenentatge que permetin avaluar cadascuna de les competències vinculades a l'assignatura, haver de corregir un major nombre d'activitats d'avaluació i haver de donar el corresponent *feedback*, i alhora atendre un volum de tutories presencials i electròniques que s'ha incrementat notablement. Simultàniament, els estudiants, coneixedors d'aquest nou model, esperen rebre aquest tipus de seguiment per part dels seus docents.

La implementació de la Declaració de Bolonya a l'Estat espanyol coincideix de ple amb la crisi econòmica, la qual encara s'estén a avui dia.

Aquesta major dedicació del professorat a la docència exigia una notable inversió universitària (tant en material com en més professorat) i un veritable pla de formació del professorat i del personal d'administració i serveis. Malauradament, aquesta inversió no es va produir mai. Més encara, al llarg d'aquests darrers deu anys, les universitats han vist disminuir el finançament en més d'un 20% i han vist reduïda la plantilla de personal com a conseqüència de les limitacions legislatives i pressupostàries en capítol 1 (en el cas del PDI, amb taxes de reposició del 10%, i en el cas del PAS, amb taxes de reposició del 0%).

En general, els cursos 2012-2013 i 2013-2014 acaben les primeres promocions dels graus iniciats, respectivament, els cursos 2009-2010 i 2010-2011. Sense encara disposar de resultats en termes de qualitat docent, inserció laboral, etc., l'any 2015 el ministre Wert promou un decret de flexibilització dels estudis de grau i màster que s'aprova en Consell de Ministres el primer trimestre del 2015. Aquest decret, que té l'oposició, entre d'altres, de la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles, preveu que les universitats podran decidir l'estructura dels seus graus i màsters en la fórmula de 3+2, 4+1, 3+1, 4+2, etc. Aquest decret crea un gran desconcert i descontentament en la comunitat universitària, no únicament per les múltiples incerteses acadèmiques i econòmiques que provoca, sinó també perquè, si cursar un grau o un màster és la garantia d'assolir un nivell i conjunt de competències, com es pot obtenir un títol universitari de grau que acredita l'assoliment d'aquestes competències si en una universitat es requereixen 3 anys (180 crèdits) i en una altra 4 anys (240 crèdits). Si la Declaració de Bolonya cercava la convergència de graus i màsters a Europa, el decret Wert dificulta aquesta convergència dins del mateix Estat espanyol.

A tot això cal afegir que en altres països, com Alemanya, que van iniciar la Declaració de Bolonya (en general amb el model 3+2) l'any 2001 i que ja han avaluat més de cinc promocions amb aquesta estructura educativa, s'estan plantejant tornar determinats graus a 4 anys, bàsicament els professionalitzadors, com Infermeria, Magisteri, etc.

El Consell Interuniversitari de Catalunya (CIC) i l'ACUP (Associació Catalana d'Universitats Públiques) van acordar l'any 2015 que a Catalunya s'obriria un període de reflexió a fi que el sistema universitari de Catalunya avancés plegat cap a la convergència a l'EEES.

Ambdues institucions van acordar que únicament les titulacions noves de grau (no impartides per cap universitat catalana) podrien dissenyar-se amb una estructura de 3 anys (180 crèdits). Per a la resta de titulacions de grau impartides per diverses universitats, es va acordar que el sistema universitari de Catalunya avançaria plegat cap a un procés de convergència europea, evitant que una mateixa titulació de grau es pogués assolir indistintament en 3 anys (180 crèdits) o 4 (240 crèdits) en alguna de les universitats del sistema universitari de Catalunya.

En una d'aquestes reunions del CIC (2015) es va aprovar la proposta del rector de la Universitat de Girona que consistia, bàsicament, en la idea que qualsevol modificació de l'estructura de graus i màsters havia de fonamentar-se en tres principis bàsics:

- a) Qualsevol modificació de la durada d'un grau ha de fonamentar-se en raons acadèmiques (definició de competències i període necessari per al seu assoliment) i de convergència amb l'EEES.
- b) Qualsevol modificació de la reducció de la durada d'un grau no pot comportar una disminució de la subvenció pública total.
- c) Qualsevol modificació de l'estructura acadèmica del 4+1 al 3+2 no pot conduir a un increment del cost de la matrícula per als estudiants.

El Claustre de la Universitat de Girona es fa seus els acords del CIC i de l'ACUP i la proposta del rector de la Universitat de Girona en els termes següents:

- 1. Únicament les titulacions noves de grau (no impartides per cap universitat catalana) podran dissenyar-se amb una estructura de tres anys (180 crèdits). Per a la resta de titulacions de grau impartides per diverses universitats, el sistema universitari de Catalunya avançarà plegat cap a un procés de convergència europea, evitant que una mateixa titulació de grau es pugui assolir indistintament en 3 anys (180 crèdits) o 4 anys (240 crèdits) en alguna de les universitats del sistema universitari de Catalunya.**

- 2. La modificació de la durada d'un grau ha de fonamentar-se en raons acadèmiques (definició de competències i període necessari per al seu assoliment) i de convergència amb l'EEES.**
- 3. La modificació de la reducció de la durada d'un grau no pot comportar una disminució de la subvenció pública total.**
- 4. La modificació de l'estructura acadèmica del 4+1 al 3+2 no pot conduir en cap cas a un increment del cost de la matrícula per als estudiants.**

El Claustre de la Universitat de Girona, atès que mai hi ha hagut una dotació econòmica específica per al desplegament de la Declaració de Bolonya, eleva al Govern de la Generalitat i al Parlament de Catalunya la necessitat d'elaborar un estudi dels recursos econòmics, de personal i d'infraestructures que requereixen les universitats públiques catalanes per dur a terme aquest desplegament i de situar-se, com a mínim, en la mitjana dels recursos destinats a l'educació superior dels països de l'OCDE (del 0,8% del PIB actual de Catalunya a l'1,22% del PIB, mitjana dels països de l'OCDE).

4. Recerca i transferència de coneixement

Les universitats són, fonamentalment, centres d'educació superior, és a dir, centres docents que imparteixen coneixements (organitzats en graus, màsters i doctorats) i que generen coneixement. La generació de coneixement pels docents universitaris és consubstancial amb la qualitat de la docència que imparteixen. El professorat universitari ha d'impartir coneixement i generar-ne de nou. La recerca que du a terme el professorat universitari retroalimenta la qualitat de la seva docència. A les universitats, el binomi docència-recerca és indestriable. Quan aquest binomi es trenca a favor de la docència, les universitats esdevenen acadèmies, i quan aquest binomi es fractura a favor de la recerca o de la transferència de coneixement, les universitats poden esdevenir, exclusivament, centres superiors de recerca o centres tecnològics.

L'Estat espanyol i Catalunya avaluen la recerca que duen a terme els docents universitaris, és a dir, la generació de coneixement contrastada per la comunitat científica, mitjançant la

qualitat i quantitat de publicacions científiques (articles, llibres, capítols de llibres, etc.). Aquesta avaluació es fa cada 6 anys i es coneix com a *trams de recerca*. Cada àmbit de coneixement (humanístic, social, científic i tecnològic) disposa d'indicadors de la qualitat, consensuats generalment per la comunitat científica. Els trams de recerca donen lloc a una retribució salarial complementària, i en funció del nombre i la categoria del PDI, a una reducció de la dedicació docent. La recerca és, doncs, avaluada pels seus *outputs*.

Un sistema universitari de qualitat hauria d'assegurar que al darrere de cada titulació de grau o de màster hi hagués docents que generen coneixement, és a dir, que fan recerca. Però el model de finançament de la recerca, tant de l'Estat espanyol com del Govern de la Generalitat, s'ha basat, fonamentalment, en convocatòries públiques i competitives, i cada cop més orientades, és a dir, prioritzant més uns àmbits que uns altres i destriant unes determinades temàtiques en perjudici d'altres. Aquest fet, afegit a la significativa reducció del pressupost destinat a la recerca al llarg d'aquests darrers 10 anys de crisi (aproximadament un 50% a l'Estat espanyol, per exemple), ha fet que molts professors universitaris hagin vist reduït molt sensiblement el finançament de la seva recerca. Els governs mai han considerat el finançament de la recerca de les universitats dins de les seves transferències corrents. Han confiat el finançament de la recerca al concurs competitiu i públic en temàtiques prioritzades, amb fons cada cop més reduïts, i als convenis amb empreses. Al llarg d'aquesta llarga dècada de crisi econòmica, un percentatge cada cop més elevat dels docents universitaris s'ha quedat sense finançament per dur a terme la seva recerca. Avui dia, darrere de moltes titulacions de grau podem trobar professors universitaris que no han pogut accedir a fons econòmics per dur a terme la recerca que els correspon fer. La qualitat de la docència universitària està en risc si no salvaguardem el binomi docència-recerca.

A fi d'assegurar el binomi docència-recerca en totes les titulacions de grau i màster, la Universitat de Girona va aprovar l'any 2015 el Programa per a la millora de la productivitat científica, basat en el finançament de projectes de recerca, durant tres anys, i

La generació de coneixement pels docents universitaris és consubstancial amb la qualitat de la docència que imparteixen. El professorat universitari ha d'impartir coneixement i generar-ne de nou. La recerca que du a terme el professorat universitari retroalimenta la qualitat de la seva docència. A les universitats, el binomi docència-recerca és indestruïble.

estès a tot el professorat, organitzat en equips de recerca. L'avaluació del Programa té en compte un únic indicador, la millora de la productivitat científica de cada equip de recerca en termes de qualitat i quantitat de les seves publicacions científiques. Aquest programa assegura la generació de coneixement en tots els àmbits i en reforça també la millora en termes quantitativus i qualitativus.

Al llarg dels darrers anys, els governs i els sectors socioeconòmics demanen que les universitats, a més del seu paper com a centres d'educació superior, també capitalitzin, juntament amb els centres superiors de recerca i els centres tecnològics, la transferència de coneixement i la innovació. És a dir, que duguin a terme una recerca susceptible de donar nous resultats que siguin aplicables, a curt o mitjà termini, per al progrés social o econòmic. El finançament principal que rep el PDI de les universitats per part de la Generalitat de Catalunya es coneix com a *suport a grups de recerca* (SGR). És un finançament molt basal i molt competitiu que s'assoleix amb l'acompliment de dos indicadors bàsics de la recerca i la transferència del coneixement: *outputs*, com la producció científica, i *inputs*, com el nombre de projectes competitius obtinguts i nombre de convenis signats amb empreses o institucions. Aquesta nova funció (transferència de coneixement) assignada a les universitats ha provocat grans disfuncions en el sistema universitari. Dur a terme una recerca amb un clar enfocament a la transferència de coneixement (i la innovació) exigeix una elevada dedicació. El finançament per a aquesta modalitat de recerca s'obté o bé a partir de convocatòries públiques, altament competitives i en temàtiques altament prioritzades, o bé a partir dels interessos dels sectors socioeconòmics (institucions o empreses) mitjançant convenis. La transferència de coneixement ha de ser avaluada mesurant l'interès que tenen les institucions o els sectors socioeconòmics en els resultats d'una recerca. La forma més comuna de mesurar aquest interès és mitjançant la intensitat del finançament que estan disposats a destinar-hi. Així doncs, la quantitat i la qualitat de la transferència de coneixement i de la innovació dutes a terme pel PDI són també fàcilment avaluables a partir del nombre i les característiques dels projectes de recerca obtinguts a partir de convocatòries públiques i competitives, dels convenis subscrits amb institucions i empreses i de les patents registrades. Els equips de recerca de les universitats públiques que fonamenten la seva recerca en la transferència del coneixement i la innovació han de ser equips internacionalment molt competitius, constituïts per professorat amb una elevada productivitat científica anual i amb una acreditada capacitat d'obtenir recursos a partir de convocatòries públiques o convenis amb empreses. Per la naturalesa competitiva d'aquest tipus de recerca, els indicadors de productivitat científica (*outputs*) i

de captació de recursos (*inputs*) són cada cop més exigents. Aquest fet fa que la dedicació del professorat que vol assolir, mantenir o millorar la transferència de coneixement hagi de ser, progressivament, més elevada.

Atès que la transferència de coneixement (i la innovació) és una de les noves funcions socials de les universitats, cal que aquesta sigui avaluada correctament i, també, reconeguda com una tasca addicional del PDI.

El Claustre de la Universitat de Girona eleva al Govern de la Generalitat i al Parlament de Catalunya la necessitat d'assegurar i enfortir el binomi docència-recerca de les universitats públiques catalanes i proposa que des de la Generalitat (a partir d'un programa semblant al que ha aprovat la Universitat de Girona) es garanteixi el finançament bàsic de la recerca del PDI.

El Claustre de la Universitat de Girona sol·licita al Govern de la Generalitat i al Parlament de Catalunya que, per tal de facilitar i millorar la transferència de coneixement a les universitats públiques catalanes, reguli l'avaluació de la transferència de coneixement duta a terme pel PDI, en tots els àmbits de coneixement, i en reconegui la dedicació mitjançant un sistema de trams (trams de transferència) equivalents als trams de recerca estatals o autonòmics.

5. Personal docent i investigador i personal d'administració i serveis

Hem volgut deixar com a darrer punt el personal de les universitats perquè en cap cas volem que aquest document pugui ser interpretat en clau d'una reivindicació dels drets laborals que al llarg d'aquests anys han anat perdent tant el PDI com el PAS.

En aquesta part del document volem aportar dades i propostes de política de personal que millorin qualitativament la tasca que duen a terme els agents responsables de la docència i la recerca (PDI) i de l'administració (PAS).

Pel que fa al personal docent i investigador de les universitats públiques catalanes, cal destacar en primer lloc els problemes que s'arrosseguen des de fa uns anys com a

conseqüència de la imposició de la taxa de reposició (durant molts anys del 10%, l'any passat del 50% i aquest any del 100%) i dels límits de despesa en capítol 1. Ambdues circumstàncies han impedit el correcte relleu generacional de la plantilla, la seva carrera professional i la pèrdua progressiva del nombre de PDI.

La política duta a terme durant aquests anys relativa a la contractació de nou professorat sota la figura dels agregats (*contratados doctores* a l'Estat espanyol) i al Programa Serra Hunter com a única figura contractual derivada del 10% de jubilacions de PDI, normalment funcionaris, ha provocat un descens notable del nombre de PDI funcionari i també la impossibilitat de promoció de PDI titular a PDI catedràtic. És a dir, la pèrdua progressiva de PDI catedràtics a la universitat.

La taxa de reposició del 10% també ha provocat que les universitats no poguessin convocar les places de PDI agregat necessàries i, en conseqüència, molts PDI lectors que finalitzaven el contracte haguessin d'ocupar una plaça de PDI agregat interí. Aquest interinatge no hauria de ser superior a un any, tot i que molt PDI agregat interí l'està ocupant des de fa molts anys, amb un fet afegit, totalment insòlit, que és que aquest PDI no pot sol·licitar ni els trams de recerca ni de docència.

Un decret estatal recent preveu que les universitats de l'Estat espanyol podran convocar tantes places de promoció de PDI titular a PDI catedràtic com places hagin convocat en torn lliure de PDI titular o catedràtic. Les universitats catalanes no es poden acollir a aquest decret perquè durant els darrers anys la política pressupostària i universitària de la Generalitat no ha permès que aquestes convoquessin places de PDI funcionari.

Aquest conjunt de restriccions i polítiques ha dut les universitats públiques catalanes a un empobriment quantitatiu i qualitatiu molt preocupant de la seva plantilla.

També ens cal reflexionar sobre els criteris d'acreditació del PDI laboral (lectors i agregats). Si, com s'ha comentat anteriorment, la funció principal de la universitat implica ser un centre d'educació superior on el binomi docència-recerca sigui indestruïble de l'activitat del PDI, llavors el pes de l'avaluació de la docència ha de ser tan rellevant com el pes de l'avaluació de la recerca. Actualment, les acreditacions donen un pes molt rellevant a la recerca, tant en *inputs* (direcció de projectes de recerca competitiu) com en *outputs* (publicacions indexades). Com que les places de PDI lector o agregat són molt limitades i tampoc interessa políticament que s'incrementi el nombre d'agregats interins, l'exigència en els *inputs* i *outputs* de recerca és cada cop més elevada. Aquest fet provoca que qui

vulgui obtenir, per exemple, l'acreditació de PDI agregat hagi de dedicar pràcticament tota la jornada laboral (i fins i tot hores extralaborals) a la consecució d'uns *inputs* i *outputs* de recerca cada cop més exigents i més competitius, amb el perill de no poder prestar la dedicació necessària per mantenir o millorar la qualitat de la docència.

La igualtat efectiva entre homes i dones a la universitat s'ha posat en perill per l'absència d'una perspectiva de gènere en la política de PDI que està dificultant a les dones la promoció en la carrera professional.

El Claustre de la Universitat de Girona sol·licita al Govern de la Generalitat i al Parlament de Catalunya que respecti l'autonomia universitària i no posi obstacles a la tipologia (laborals o funcionaris) i al nombre de places convocades per les universitats, en el marc de les restriccions pressupostàries que afectin les administracions públiques.

El Claustre de la Universitat de Girona sol·licita al Govern de la Generalitat i al Parlament de Catalunya que estableixi els mecanismes necessaris per desbloquejar l'interinatge del PDI agregat i que aquest pugui disposar del reconeixement dels trams de recerca i de docència com passa a la resta de tipologies de PDI a temps complet, incloent-hi els PDI lectors.

El Claustre de la Universitat de Girona demana al Govern de la Generalitat i al Parlament de Catalunya que revisi els indicadors de les acreditacions de PDI lector i agregat, establint un correcte equilibri del binomi docència-recerca.

Pel que fa al personal d'administració i serveis, cal destacar que la situació de retallades pressupostàries que estan patint les universitats des de l'any 2011 ha provocat restriccions pel que fa a la possibilitat de cobrir vacants (taxa de reposició del 0%) i ha obligat a amortitzar places. La Universitat de Girona, per exemple, en aquest període, sigui per jubilacions o defuncions, ha perdut més de 20 places de PAS. Per posar un altre exemple de la Universitat de Girona, actualment hi ha 11 situacions de places de nivell (caps de servei o de secció) ocupades provisionalment per funcionaris de grups inferiors que no consoliden la situació i que, sense poder fer oferta pública d'ocupació, no tindran la possibilitat d'accés a la plaça amb caràcter definitiu.

El Claustre de la Universitat de Girona sol·licita al Govern de la Generalitat i al Parlament de Catalunya que revisi la política actual en matèria de taxa de reposició del Personal d'administració i serveis, igualant-la com a mínim a la permesa per al PDI (100%).

El Claustre de la Universitat de Girona demana al Govern de la Generalitat i al Parlament de Catalunya que permeti la política d'oposicions en torn de promoció interna entre grups diferents a fi de poder resoldre situacions que s'estan allargant excessivament i que perjudiquen tant les universitats com els mateixos treballadors.

Universitat de Girona

El Claustre de la Universitat de Girona, davant l'inici d'una nova legislatura del Parlament de Catalunya, vol fer arribar al Govern de la Generalitat i al Parlament de Catalunya la seva posició respecte de les principals actuacions polítiques que han de contribuir a millorar la qualitat del sistema universitari públic del nostre país.

Aquest document no pretén ser ni fer una anàlisi exhaustiva del sistema universitari català dels últims deu anys. Hi ha múltiples estudis publicats aquests darrers anys on es poden consultar dades, opinions, etc.

Aquest document pretén descriure i justificar no totes, sinó les principals necessitats que, segons l'opinió del Claustre de la Universitat de Girona, tenen les universitats públiques catalanes per convergir adequadament a l'espai europeu d'educació superior.

Sergi Bonet
Rector

informació@udg.edu
www.udg.edu
twitter.com/univgirona
<http://facebook.com/udg.universitat>

